

למצוא מקום בענווה//

מסע קבוצתי אל המקום בעולם

חברת חודש ארגון תשע"ו

//הנחיה//

אוריה אהרוני
אפי הורביץ
יהל כיאט

//כתיבה//

חיים כהן

//הגהה//

אפרת ליבר

//ציצוב גרפי וצימוד//

אפרת רבי

//ציצוב כריכה//

אפרת ונחוצקר

בהוצאת

עזרא - תנועת הנוצר התורני לאומי בארץ ישראל

מחלקת הדרכה

רח' בית הדפוס 11 ירושלים

טלפון: 025371640 / פקס: 025372639

www.ezra.org.il

© כל הזכויות שמורות, ירושלים, תשצ"ו

תוכן

4	..... דבר המזכ"ל
5	..... דבר ראש מחלקת הדרכה
6	..... מבנה החוברת // יומן מסע אל הצנוה
9	..... מסלול הליכה // קבוצות נטעים-ציינות
10	..... פצולה 1 // נקודת תצפית
17	..... פצולה 2 // מדורת השבט
26	..... פצולה 3 // נוף סביבתי
36	..... פצולה 4 // זמן מסע
41	..... פצולה 5 // תחת כיפת השמיים - נק' סיום

דבר המזכ"ל // שאול דה מלאך

מדריכים ומדריכות יקרים,

אולי אינכם רואים זאת, אך במהלך כל השנה אתם נמצאים בראש חץ של מנהיגות חינוכית. הנהגה חינוכית שונה מהנהגה רגילה, משום שהנהגה חינוכית נבחנת לא רק ביכולת שלה לשנות את המציאות, לקדם אותה ולקבוע סדר יום, אלא גם ובעיקר בשינוי עומק לטווח הארוך.

מהו הטווח הארוך?

הטווח הארוך לא נבחן רק באיזו פעולה העברתם השבוע או כמה חניכים הגיעו. אם היינו חוזרים מאה שנים לאחור, סביר להניח שהיינו פוגשים עולם שונה מהותית מהעולם שלנו כיום ומוצרים פשוטים כמו מכונת כביסה טלפון לא היו חלק מהחיים שלנו. השואה עוד לא התרגשה עלינו, ומעטים חלמו על מדינה יהודית.

אבל היו שם מנהיגים חינוכיים, מקימי התנועה שדאגו לטווח הארוך, שידעו לשאול שאלות, שהנהיגו, העלו חניכים ארצה, הסתכלו למציאות בעיניים והחליטו לשנות אותה.

כמי שעומדים בראש החץ, מנהיגים, מובילים ומחנכים, אתם נדרשים לאומץ, לתעוזה בלתי רגילה ולאמונה עמוקה ביכולת לשנות. עלינו כהנהגה חינוכית להעז, לפרוץ ולשנות, אך עלינו גם להיות קשובים לעומדים מולנו, לחניכינו, להלכי הנפש והרוח שלהם. הקשבה עמוקה, כנה ואמיתית למציאות.

מנהיגים יקרים שלנו, כדי להמשיך ולהוביל את המהפכה הזאת, מהפכה שאנחנו לא תמיד שמים לב אליה, עלינו לסגל לעצמנו מידה זו של הקשבה ומודעות. עלינו להבין לעומק את מידת הענווה, להפנים אותה ולהעביר אותה לחניכינו, כך שנהפוך להיות אנשים קשובים, בעלי ענווה אמיתית המכירה בערך עצמה ולא מפחדת להוביל מהפכות ולהנהיג.

אני מאמין בכם ובהנהגה החינוכית שאתם מובילים, וכולי תפילה שנהיה ראויים למשימה הגדולה הזאת שמונחת על כתפיו.

בענווה גדולה - חזקו חברים!

שאול דה מלאך

מזכ"ל

ירושלים תשע"ז

דבר ראש מחלקת הדרכה // יהל כיאט

לא פעם אנחנו מקבלים מכם הדים ותגובות על הנושאים השנתיים, ואלה נמצאים על קשת רחבה מאוד. מצד אחד, הערכה וגאווה להיות חלק מתנועה שלא מפחדת לעסוק בנושאים מורכבים וטעונים שעדיין נמצאים בתהליך מחשבתי והכרתי, ומצד שני אנחנו מקבלים תגובות כמו "למה אתם לא יכולים להיות פשוטים ובנאליים?!"

על בחירת הנושאים יש הרבה על מה לדון - ולא עכשיו. דלתנו, כידוע, פתוחה לשמוע!

מה שמעניין הוא שהפעם החלטנו ללכת על נושא אחר לגמרי, נושא שכולנו יודעים לרוב מה אנחנו חושבים עליו, ולכן הוא לא מהפך תודעה, אלא בעיקר מאתגר אותנו בעצבים הכי רגישים בנפש - המידות וההתנהגות שלנו.

אנו חיים היום בתודעה שהאני שלנו הוא המרכז. התרבות דואגת כל הזמן להעצים זאת ולפנק אותנו בשלל דרכים - חומריות, רוחניות ורגשיות. בתוך תרבות כזאת קשה לזכור ולהפנים שאנחנו חלק ממארג שלם, מתכנית כללית וממציאות שהקב"ה בחר להביא אותנו אליה.

בחרנו לקרוא לנושא "למצוא מקום בענווה", כי הענווה האמיתית איננה מבטלת אותנו - את יכולותינו, אישיותנו, הרגשתנו - אלא היא ממקמת אותנו בתוך מרחב שלם של חיים, שבהם האני שלי צריך להיות ממוקם במקום הנכון ובעוצמה הנכונה - לא חלש מדי ולא חזק מדי, לא גבוה מדי ולא נמוך מדי, לא גדול מדי ולא קטן מדי. פשוט מדיק.

כדי להגיע לדיוק הזה יש לעבור דרך, לעבור מסע. זה מסע מפרך ומאתגר מבחינה מנטלית ואישיותית. במסע הזה אנחנו נדרשים להתאמץ, להזיע, להתבונן באומץ ובכנות על עצמנו, לסמן מטרות, להתגבר ולהתמודד עם האתגרים שנפגוש בדרך.

השנה העבודה החינוכית שלכם דורשת מאמץ גדול יותר, משום שזה לא יצליח אם רק נדרוש מחניכנו לבנות את הענווה בתוכם ולמצוא את המקום המדויק שלהם. ראשית יש לעבוד ולחנך את עצמנו. אנחנו צריכים בעצמנו לעבור את אותו מסע בדיוק...

מאחלת לכם דרך צלחה ומסע אישי וקבוצתי שיפיח חיים ועוצמות נפש שלא הכרתם.

בהערכה אמיתית על כל העבודה שאתם עושים במהלך השנה ובפרט בחודש הזה,

חזקו חברים!

יהל כיאט

ראש מחלקת הדרכה

ירושלים תשע"ז

מבנה החוברת // יומן מסע אל הענווה

המסע שלנו מתחיל עמוק עמוק בפנים, בתוכנו. הוא יוצא מהאופי שלנו, מתוך סל המידות שברשותנו, מנקודת הכרה והבנה עצמית עם הרבה כנות.

אנחנו מתחילים לפסוע במסלול חייו של בעל הענווה, של האדם המגלם את הענווה בהנהגותיו, אף הקטנות ביותר. ברצוננו ללמוד, להעמיק ולגעת בענווה בתחומי החיים השונים, עד כי תעלה על לבנו מידה טובה זו ותחבור למעשה.

במסענו חמש נקודות ציון (נ.צ.) משמעותיות, המפגישות אותנו עם הענווה במעגלי חיים שונים. נעבור יחד מנקודה לנקודה עד לסיום מסענו.

נ.צ. 1: נקודת תצפית

בפעולה זו נגדיר, באופן כללי, מהי ענווה תוך התייחסות למקומנו המשמעותי במארג הבריאה האלוקית מתוך העצמה אישית.

נ.צ. 2: מדורת השבט

בפעולה זו נעסוק במעגל האדם, הסביבה האנושית, ונדון במיוחדות מקומו של כל אדם במארג. בנוסף לכך נברר את היחס לאחר הנובע מענווה.

נ.צ. 3: נוף סביבתי

הפעולה השלישית עוסקת בענווה של האדם למקום, לסביבה הפיזית, על אף ובגלל היותו נזר הבריאה. נלמד על תפקידו של האדם למען סביבתו ונדגיש את המחויבות שלו להיטיב ולא להרוס.

נ.צ. 4: זמן מסע

בפעולה הרביעית נבחן את מקומנו על ציר הזמן ההיסטורי, ונגלה כי אנו נקודה משמעותית בתוך רצף. נלמד כי אדם ענוותן יודע את מקומו ומתוך כך מכבד את המבוגרים ממנו ואת המסורת.

נ.צ. 5: תחת כיפת השמים, נקודת סיום

הפעולה החמישית, מסכמת ומקיפה את מעגלי הענווה בבירור בסיסי של יראת השמים בחיינו. בעיון ולימוד נגלה כי יראת שמים היא הבסיס לענווה בכל המעגלים, והיא ראשיתה. נסכם בהגדרת ההנהגות של בעל הענווה בכל אחד מן המעגלים ובתקווה כי נאמץ לחיינו.

יציאה למסע

את המסע אפשר לעבור בשלושה מסלולים. המסלולים שונים זה מזה בדרגת הקושי ומוצגים בהדרגה מהקל לקשה ביותר.

הראשון 'מסלול הליכה' המיועד לכיתות ג'-ה', השני 'מסלול טיפוס' המיועד לכיתות ה'-ז' והאחרון 'מסלול אתגרי' המיועד לכיתות ז'-ט'.

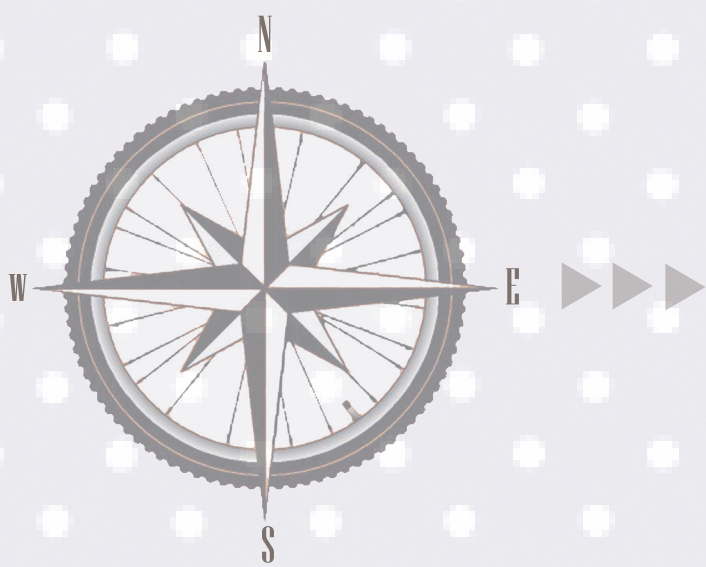

בטרם נצא למסע יש לבחור בתחילה את דרגת הקושי המתאימה לחניכים. לאחר מכן, על מנת להיות מורה דרך, יש ללמוד את הדרך לעומק ואף לבחור שתיים מבין נצ. 2 4 בנוסף לנקודות הראשונה והאחרונה, שהן נקודות חובה.

כשהכול מוכן נצא אל המסע עם לב ושכל פתוחים ללמוד וללמד, להכיל ולקבל. שיהיה מסע טוב, משמעותי ומהנה.

נסלול הליכה

קבוצות נטעים-ציינות

פעולה 1 // נקודת תצפית

<<< מטרת הפעולה:

החניך יכיר את מושג הענווה, וכיצד הוא בא לידי ביטוי בחיי היומיום.

<<< מבנה הפעולה:

1. הגדרת המושג ענווה והסבר על היותנו חלק ממארג שנברא בעולם שבו יש מקום לכל דבר.
2. הענווה באה לידי ביטוי בחיי היומיום.
3. מידת הענווה אינה סותרת את הכרת התכונות הטובות שבאדם.
4. האדם צריך להשתמש בתכונות שניתנו לו.

<<< מהלך הפעולה:

1. הגדרת המושג ענווה והסבר על היותנו חלק ממארג שנברא בעולם שבו יש מקום לכל דבר.

לפני תחילת הפעולה מבקשים מאחד החניכים שישתף איתנו פעולה, ויפעל לפי ההוראות הבאות: בכל פעם שנשאל את החניכים מי יודע לעשות דבר מסוים, יענה אותו חניך, ביחד עם כל השאר שבאמת יודעים, שהוא יודע.

השאלות:

- מי יודע להחליק על רולר בליידס?
- מי יודע לנגן בחליל?
- מי יודע לפתור תרגילי חילוק בשברים?
- מי יודע את כל ה ABC בעל פה?
- מי יודע לנגן על אורגן?
- מי יודע לשחק בפלייסטיישן?
- מי יודע לרכוב על אופניים בלי גלגלי עזר?
- מי יודע לקפוץ בחבל?

* למדריך: אפשר כמוכן לשנות או להוסיף כפי ראות עיניכם ובהתאם לחניכים שלכם.

בנוסף לשאלות האלה או במקומן אפשר לעשות את משחק האצבעות: מבקשים מכל החניכים להצביע בעשר אצבעותיהם. כל חניך בתורו צריך לומר משהו שהוא טוב בו, אם שאר החניכים טובים גם הם בדבר זה - ישאירו את כל האצבעות מורמות. אבל אם יש דבר שמשהו אינו טוב בו עליו להוריד אצבע אחת. יש להמשיך בסבב עד שיהיה חניך שקיפל

את כל אצבעותיו. המנצח הוא החניך או החניכים שנשארו עם הכי הרבה אצבעות.
שואלים את החניכים: האם זו לא גאוה? בכל פעם להתרברב בפני אחרים שאני יודע לעשות
כך או אחרת?

בינתיים משאירים את הדין פתוח ולא מכוונים את החניכים לתשובה מסוימת.

2. הענוה באה לידי ביטוי בחיי היומיום.

מקריאים לחניכים את הסיפור על הלל הזקן (נספח 1). אפשר ואף מומלץ להמחזיז את הסיפור
כהצגה. אם החניכים מסתבכים עם השאלות - שימציאו שאלות ותשובות בעצמם, זה לא
העיקר. העיקר הוא ההתערבות בין השניים, אפקט המקלחת, הסבלנות ומאור פניו של הלל.

שואלים את החניכים: היכן באה לידי ביטוי הענוה של הלל? מה הלל עשה שאדם אחר אולי לא
היה עושה שבעקבות כך דרשו בגמרא "לעולם יהיה אדם ענוותן כהלל"?

מסכמים: הלל כנשיא של ישראל היה יכול להתנהג בשתי דרכים, שהאחת נובעת מגאוה
והשנייה נובעת מענוה. אפשרות ראשונה: הלל היה יכול לכעוס על אותו אדם ולסלק אותו
מביתו, לנשיא של כל ישראל באים עם שאלות כאלה שטותיות?! נתאר לעצמנו שלראש
הממשלה או לנשיא המדינה יבואו וישאלו שאלות כגון אלו, מה תהיה התגובה שלו? כמובן
שמיד היו קוראים לאנשי הביטחון ומבקשים מהם לקחת את אותו אדם למקום אחר.

תגובת הכעס והזלזול באדם השואל נובעת מתכונה של גאוה - אני אדם מכובד, מורם מעם,
ואלי מפנים רק שאלות קשות ומסובכות. כלומר, אני כראש ממשלה נותן מענה רק לאנשים
מכובדים בעלי רמה גבוהה. אך הלל הזקן לא נהג כך, הלל מבין שהוא נשיא של כל עם ישראל
- של כל אחד ואחד מהעם, וגם אם יש למישהו בעיה הכי קטנה ואולי הכי חסרת משמעות יש
להתנהג עמו בכל הכבוד הראוי לו. כי התפקיד של הלל כנשיא הוא לתת מענה לכל אחד ואחד
שצריך אותו, בכל יום ובכל שעה - זו מידה של ענוה. ונרחיב על כך עוד בשלב הבא.

3. מידת הענוה אינה סותרת את הכרת התכונות הטובות שבאדם.

מחלקים את החניכים לשלוש קבוצות קטנות, וכל אחת מהקבוצות מקבלת חידה (נספח 2)
המתארת דמות מסוימת מהתנ"ך. אם החניכים מתקשים בפתרון החידה בכוחות עצמם, מותר
להם ללכת ולשאול חניכים או מדריכים אחרים בסניף.

לאחר פתרון החידות (מנשה, משה ואהרן) שואלים את החניכים מה מיוחד בשלוש הדמויות
הללו? במה הם דומים לסיפור על הלל הזקן?

מסבירים: מנשה ואהרן מבינים שאם מישהו אחר קיבל את התפקיד והם לא, זה מכיוון שהשני
מתאים יותר לתפקיד. הכישרונות והכוחות שיש לו טובים יותר, ומתאימים יותר לבצע את
התפקיד בצורה הטובה ביותר, ולי יש כוחות וכישרונות שמתאימים לבצע תפקידים אחרים.

כשהאדם מבין את הנקודה הזאת, ממילא אין מקום לכעס ולאכזבה למה הוא קיבל ואני לא. זה
כמו שאני לא כועס על הכלב שהוא יכול ללכת על ארבע רגליים ואני לא. לכלב, לפי התכונות
והכישרונות שלו, מתאים ללכת על ארבע רגליים, אבל לאדם, לפי התכונות והכישרונות שלו,
מתאים ללכת על שתי רגליים.

ומנגד, משה והלל מכירים בתפקיד שלהם ובשליחות שניתנה להם ויודעים איך להשתמש בכוחות הללו בצורה הטובה ביותר. לא בכדי אנו מכנים את שניהם בתואר ענוותנים. משה והלל מבינים שיש להשתמש בכוחות שקיבלו ולעזור לכל אחד מישראל בכל זמן. נכון, זה קשה, ואולי בלתי אפשרי, אבל זה התפקיד! אני הכי מתאים לתפקיד הזה, ואם לא אני - אין מישהו אחר שיעשה זאת. זו הענווה - להכיר בכוחות שלי ולהבין שהם ניתנו לי בכדי לנצל אותם ולהשתמש בהם.

4. האדם צריך להשתמש בתכונות שניתנו לו.

בחלק הראשון מבקשים מכל חניך לבחור דמות שהוא אוהב (יש להשתמש בכוונה בנוסח מעורפל כזה, ולא לומר "דמות מפורסמת" או "דמות שהוא מעריץ"). לאחר מכן מפזרים על הרצפה רשימה של כישרונות (נספח 3) ומבקשים מכל חניך לקחת מתוך הפתקים כישרון או כישרונות שמשותפים לו ולדמות שהוא בחר.

* למדריך: חשוב שמספר התכונות יהיה לפחות כמספר החניכים או יותר. כמו כן, כדאי להכין יותר מפתק אחד לכל תכונה, כדי שכמה חניכים יוכלו לבחור באותה תכונה. בנוסף לכך, שימו לב שהחניכים מבינים את התכונות והכישרונות שכתובים בפתקים.

שואלים את החניכים - שכמובן רובם, אם לא כולם, בחרו בדמויות שהם מעריצים - מדוע הם לא בחרו בעצמם? הרי להם ולדמות שהם בחרו יש את אותו כישרון?

מספרים לחניכים את הסיפור על רבי זושא: רבי זושא היה אומר: ביום הדין, כאשר ישאלני בורא עולם "מדוע לא היית משה רבנו?", אדע מה להשיב. אך אם ישאלוני "מדוע לא היית זושא?" - יסתתמו טענותיי!

מסכמים: לכל אחד מאיתנו יש כישרון, משהו שהוא טוב בו. אחד יודע לנגן, שני יודע לצייר ושלישי טוב בבעיות חשבון. את הכישרונות הללו יש לפתח, להוציא מהכוח אל הפועל, לא להשאירם חבויים ונסתרים מעיני כול, אלא יש להודיע לכולם: אני יודע לצייר יפה! אני יודעת לרקוד מעולה! זו אינה גאוה!

כפי שראינו בפעולה, משה רבנו והלל הזקן מכירים את הכוחות שלהם ומשתמשים בהם, ועליהם נאמר שהם הענוותנים הגדולים שיש באנושות. הענווה היא ידיעת הכוחות שלי ומי שאני, ומה אני יכול. הגאוה היא ההתיימרות להיות מי שאני לא. ויותר מזה, כפי שלמדנו מרבי זושא - כאשר נבוא לעולם האמת ישאלו אותנו: מדוע לא היית את/ה? מדוע לא ניצלת את הכישרונות שניתנו לך במתנה מאת הבורא?

נכון, כדי להוציא את הכישרונות שלי לפועל יש ללמוד ולקבל מאנשים אחרים - ועל כך בפעולות הבאות - אבל תמיד יש לזכור: אני לא רוצה להיות כמוהו, אני רוצה להיות אני!

הַלֵּל הזקן, נשיא הסנהדרין, היה אהוב מאוד על אנשי ירושלים. תפקידו הרם ולמדנותו המופלגת לא גרמו לו להיות רודף כבוד. הוא נותר צנוע וענו, אוהב אדם ומתון בכל הליכותיו.

באותה עת גר בירושלים איש רגזן שאהב להתווכח, להעליב ולחרחר ריב. יום אחד פרץ ויכוח מר בינו לבין רוכל בשוק. אמר הרוכל לרגזן: "אתה מסוגל להוציא מן הדעת אפילו את אשתו של השטן. מדוע לא תלמד מנשיאנו האהוב, הלל הזקן, שתמיד מאיר פנים ושלעולם אינו מתרגז?"

שמע האיש וחיוך מרושע עלה על פניו. "הלל זה", אמר, "בכלל אינו המלאך הטוב שאתה מתאר".

שאל הרוכל: "הגם בהלל הצדיק אתה מטיל דופי?"

ענה הרגזן: "בוא נתערב שאני אצליח להקניט אותו עד שהוא יתפוצץ מרוב כעס".

התערבו השניים על סכום נכבד: ארבע מאות זוז.

הלך האיש אל ביתו של הלל וצעק: "מי כאן הלל? מי כאן הלל?"

הציצו עליו דיירי הרחוב בתימהון: הרי כל אדם בירושלים יודע שזה ביתו של הלל, נשיא הסנהדרין. ניכר היה שבקריאה מעליבה זו מנסה האיש לפגוע בכבוד הנשיא ולעורר את כעסו.

אותו היום ערב שבת היה, והלל חפף את הראש בחדר הרחצה. כששמע את הקריאה, התעטף ויצא לקראת האיש.

"בני", אמר במאור פנים, "מה אתה מבקש?"

אמר לו האיש: "שאלה יש לי לשאול".

אמר לו הלל: "שאל, בני, שאל".

שאל האיש: "יאמר לי רבי, מפני מה ראשיהם של תושבי בבל סגלגלים ולא עגולים?"

הביט בו הלל וענה: "בני, שאלה גדולה שאלת. ראשי הבבלים סגלגלים מכיוון שהמיילדות שלהם אינן זריזות, וראשי הייודים נמעכים מעט כשהם באים לעולם".

שב הלל ונכנס לביתו. המתין האיש שעה קלה ואחר כך שב וצעק: "מי כאן הלל? מי כאן הלל?"

התעטף הלל ושוב יצא לקראתו. שאל: "בני, מה אתה מבקש?"

אמר לו האיש: "רבי, שאלה יש לי לשאול".

השיב לו הלל בחיוך: "שאל בני, שאל".

שאל האיש: "מפני מה עיניהם של בני תדמור טרוטות?"

"בני", אמר הלל, "שאלה גדולה שאלת. עיניהם של בני תדמור טרוטות מפני שהם חיים במדבר, בין החולות. השמש קופחת על החולות והחולות בוהקים ומסנוורים את עיני התדמורים".

כעבור שעה שב האיש למקום וצעק: "מי כאן הלל? מי כאן הלל?"

התעטף הלל ויצא לקראתו. "בני", שאל, "מה אתה מבקש?"

"שאלה יש לי לשאול", אמר האיש.

"שאל, בני, שאל", אמר הלל.

"מפני מה", הקשה האיש, "יש לבני אפריקה כפות רגליים רחבות?"

"בני", ענה הלל, "שאלה גדולה שאלת. כפות רגליהם של בני אפריקה רחבות מפני שהם גרים בין הביצות, והם הולכים יחפים בתוך המים".

אמר האיש: "עוד הרבה שאלות יש לי לשאול, אבל אני חושש שתכעס".

חייך הלל והתיישב לפניו. "בני", אמר, "כל השאלות שיש לך - אתה מוזמן לשאול".

שאל אותו האיש: "האם אתה הוא הלל, המכונה נשיא ישראל?"

ענה לו הלל: "כן, בני, אני הוא".

אמר לו האיש: "אם אתה הוא הלל, אני מקווה שלא ירבו אנשים כמוך בישראל".

אמר לו הלל: "האם תוכל, בני, להסביר לי מדוע אמרת זאת?"

אמר האיש: "כי בגללך הפסדתי ארבע מאות זוז!" וסיפר לו את כל מעשה ההתערבות.

אמר לו הלל: "גם אם תפסיד ארבע מאות זוז ועוד ארבע מאות זוז לא תצליח להכעיס את הלל. כעס מלבה שנאה ומעורר מדנים. כדאי שתזכור, בני, מי שמאיר פנים לבריות - הבריות מאירות פניהן אליו".

(כ'ה עשו חכמינו, יוכבד זקס)

הסב הזקן הניח את ידיו הרכות,
והאב ניסה את מקומן לשנות.
וכך מישהו אחר בַּתפקיד זכה,
והשני קיבל זאת בענווה ולא מחה.

כאשר במדבר התבשר על המינוי,
טען שכלל אינו ראוי.
הוא אינו איש דברים ובכלל הוא יכול להעיד,
כי אחיו הוא המתאים לתפקיד.

עשרות שנים הוא ניבא וייחל,
שתבוא הגאולה ויבוא הגואל.
וכשהתבשר כי מישהו אחר בתפקיד זכה,
לבו התמלא בהרבה שמחה.

שוקבות	רגילות	יצירתיות
מופנמות	סדר	התמדה
עצמאיות	היגיון	הובלה
מקוריות	חוכמה	כריזמטיות
מסירות	עדינות	הקלבה
מאור פנים	שמחה	מנהיגות
יכולת	אמת	אכפתיות
דיוק	שירי	התאטיות
נצימות	אמנות	עוצמתיות
הומור	שקט	אהבה

פעולה 2 // מדורת השבט

מטרת הפעולה: <<<

החניך יבין שהוא אינו לבד בעולם. האדם אינו במרכז, יש לו הרבה מה לתת והרבה מה לקבל מאחרים.

מבנה הפעולה: <<<

1. הבנה שישנה סיבה שבגללה אני נמצא בזמן הנכון ובמקום הנכון.
2. הכרה כי לכל אדם בעולם יש שליחות משלו.
3. לימוד: הענווה היא ההכרה שמכל אחד יש מה ללמוד ולכל אחד יש מה לתת.

מהלך הפעולה: <<<

הקדמה: כל חפץ שנוצר בעולם, אם נרצה לתארו, בדרך כלל נתאר אותו על פי המהות שלו, או באופן מדויק יותר - על פי התפקיד שלו. למשל, כוס מיועדת לאגירת נוזלים, ועיפרון מיועד לכתיבה ולציור. כלומר, החפץ נוצר בעולם למטרה מסוימת, ומטרה זו היא שנותנת לו את מהותו. על כן, אם נרצה להצביע על השליחות של האדם שאותה אנחנו באים להגשים, נגלה שצריך קודם להגדיר מהו התפקיד של האדם.

1. הבנה שישנה סיבה שבגללה אני נמצא בזמן הנכון ובמקום הנכון.

• משחקים את משחק הטאבו המוכר בצורה קצת שונה: מחלקים את הקבוצה לשניים ובוחרים מכל קבוצה מתנדב. המתנדב יקבל פתקי דמויות (נספח 1) ויצטרך להציג כמה שיותר דמויות בדקה אחת, והקבוצה שלו תצטרך לזהות אותם. למשל: ראש הממשלה - המתנדב יציג נאום של "אני אדאג לביטחון אזרחי מדינת ישראל" וכדומה. מציל בכריכה - החניך יצעק קריאות של "בבקשה לצאת מהמים" או "לא לשחות במים העמוקים" וכדומה.

מטרת המשחק היא להמחיש שכל דמות שנרצה להציג, נצטרך לאפיין אותה על פי התפקיד שלה - ראש הממשלה תפקידו לנהל את מדינת ישראל, והמציל בכריכה תפקידו להשליט משמעת בכריכה כדי שלא יגיע לתפקידו העיקרי - הצלת חיים.

• מקריאים לחניכים את המדרש על דוד המלך (נספח 2), ושואלים: מה המדרש בא ללמד אותנו? (תשובה: שיש שליחות ותפקיד לבעלי החיים). האם רק לבעלי החיים יש שליחות? (התשובה היא כמובן לא, אבל בינתיים נשאיר את השאלה הזאת ללא דיון נוסף).

• לאחר הקראת הסיפור, משחקים את משחק המאפיה. במשחק הזה החניכים יושבים במעגל ומורידים את הראש, המדריך דופק לכל חניך על הגב לפי התפקיד המיועד לו (פעם אחת - אזרח פשוט, פעמיים - המאפיה, שלוש פעמים - בלש). לאחר שכולם קיבלו תפקיד, המדריך מבקש רק מאנשי המאפיה (בדרך כלל בוחרים שניים, בקבוצה קטנה כדאי לבחור רק אחד)

להרים את הראש ולהצביע על מי שהם רוצים לרצוח, ומורידים את הראש בחזרה. לאחר מכן מבקש החניך מהבלש להרים את הראש ולנחש מי הם אנשי המאפייה (תוך כדי הצבעה ובלי דיבור כלל), ולאחר מכן מוריד את ראשו. לבסוף המדריך מורה לכולם להרים את הראש ומכריז מיהו האזרח שנרצח. שאר המשתתפים צריכים לנחש מי הם אנשי המאפייה, לערוך הצבעה ולהוציא להורג את מי שהם חושדים בו שהוא איש מאפייה. המשתתף החשוד נושא נאום שכנוע מדוע לטענתו הוא לא איש מאפייה, וכי טעות נמצאת בידם של אנשי העיר והם רוצחים חף מפשע. לאחר הנאום עורכים הצבעה נוספת. אם עדיין יש נגדו רוב הוא נרצח, ומגלה לכולם מה היה תפקידו. ושוב כולם מורידים את הראש ואנשי המאפייה בוחרים את מי לרצוח, וחוזר חלילה, עד שכל אנשי המאפייה מתגלים או שכל תושבי העיירה נרצחים.

- מדברים על המשחק ומסבירים: לכל אדם יש שליחות שלשמה הוא נוצר, ובכדי להתמודד עם השליחות הזו הקב"ה נתן לו כלים. אחד המרכזיים שבהם הוא כישרון כלשהו, יכולת שמיזחסת לו ועליו לעשות הכל בכדי לפתח אותו. כמו שראינו במשחק, אם אדם הוא אזרח, עליו לדאוג שהסביבה שהוא חי בה תהיה נקייה מפושעים, גם אם זה כרוך בלחשוד בחברים שלו. כך גם הבלש וכך גם אנשי המאפייה.

- משחקים עם החניכים משחק דומינו (נספח 3). הרעיון של המשחק הזה, בשונה מהמשחק הרגיל, הוא שחיבור בין שני החלקים יעשה על ידי עקרון ההשלמה. יהיו כתובות מילים ויש לחפש את המשלים להן, את החלק השני או את מה שיפתור את הבעיה. חלק מהחלקים יהיו צורך וחלק יהיו המשלימים. צריך להסביר זאת לחניכים, ומן הסתם תוך כדי המשחק בוודאי העיקרון יובן במהרה.

- לאחר המשחק לוקחים שתי כוסות חד פעמיות שקופות. באחת ממלאים מים בתחילה ואחר כך תרכיז ולא מערבבים, ובשנייה ממלאים תרכיז ומים ומערבבים (בלי שהחניכים ידעו). מעבירים את הכוסות בין החניכים ושואלים איזו מהכוסות טעימה יותר.

- מסכמים: ראינו במשחק הדומינו שכמעט לכל דבר בעולם יש השלמה. בכל מציאות של חסר תבוא השלמה, ובקושי יבוא פתרון שישלים ויתקן את הבעיה.

ראינו בחלק הראשון של כל יצור בעולם יש שליחות, יש תפקיד שלשמו הוא נוצר ונברא. וכמו שלי יש שליחות, כך גם לחבר שלידי יש שליחות. וכמו שאני רוצה לקיים את שליחותי, כך גם חברי רוצה לקיים את שליחותו. כל צד בחלק של הדומינו מייצג שליחות של אדם מסוים, ופעמים שהשליחות שלו מושכת לצד אחד והשליחות שלי מושכת לצד שני. רק כאשר נבין ונכבד את השליחות שלי ואת השליחות של חברי, אז נוכל לפעול ביחד כדי להרכיב את כל חלקי הדומינו לרצף אחד גדול.

כפי שראינו גם בכוסות המים, למים יש תפקיד ולתרכיז של הפטל יש תפקיד. אם ניקח כל אחד מהם לבד, או אפילו אם נחבר ביניהם אבל לא בצורה טובה, בלי לערבב, לא נוכל להגיע לטעם הערב ולמראה היפה של מיץ הפטל כפי שאפשר לראות בכוס השנייה. כך גם אננו, בני האדם. לכל אחד מאיתנו יש תפקיד, יש שליחות, וכדי להוציא את השליחות הזאת מהכוח אל הפועל וליצור מיץ שכיף לשתות אותו - חברה שכיף לחיות בה - כך בני האדם, כל אחד עם תפקידו וייחודו, צריכים להתערבב עם בני אדם אחרים. רק כך נוכל להרכיב את כל חלקי הדומינו ורק כך נוכל ליצור מיץ פטל טעים. מתוך החיבור הזה נוצרת השלמות החברתית המלאה.

2. הכרה כי לכל אדם אחר בעולם יש שליחות משלו.

ננסה לבחון: מי כאן עניו?

- משחקים 'פולו' - כמו מסירות, אבל אסור שהכדור יישאר אצלך ביד. ברגע שמקבלים את הכדור - מיד מוסרים הלאה.
- לאחר שעושים כמה סבבים של מסירות כדור, עוברים למשחק הבא: "עד עשר". יושבים במעגל וסופרים עד עשר מבלי ששני אנשים יגידו יחד ספרה. אם אמרו יחד - מתחילים להתחלה.
- מה אפשר ללמוד מהמשחקים האלה?

בחלק הראשון של הפעולה ראינו שלכל אחד מאיתנו יש כישרון מיוחד שחנן אותו אלוקים, ואת הכישרון הזה יש לפתח ולשכלל כדי שנוכל להעביר אותו הלאה. כך גם עם משחק הכדור. כל אחד מאיתנו קיבל כישרון - כדור, אבל את הכישרון הזה אנחנו לא משאירים אצלנו אלא מעבירים אותו הלאה - לחברים בכיתה, לאחים במשפחה ולכל מי שצריך.

המשחק השני בא ללמד אותנו שכמו שאני יודע לתת, אני צריך גם לדעת לקבל. כפי שגם ראינו בעזרת כוסות מיץ הפטל, לכל אחד יש תפקיד, יש כישרון, אבל כדי להגיע לשלמות, למציאות שיש בה קומה נוספת, צריך לדעת גם לקבל מאחרים.

במשחק המספרים, אם אני לא אקבל מהחניך הקודם את המספר שלו - אני לא יוכל להעביר את המספר שלי הלאה. וכן אם החניך הבא לא יקבל את המספר שלי, הוא לא יוכל להעביר את המספר שלו הלאה, וכך לא נוכל לנצח במשחק.

ענווה היא ידיעת המקום והתפקיד של האדם, ועם זה יש לדעת שאת הכישרון יש להעביר הלאה בלי חשבונות ובלי לרצות לקבל תמורה. אלא בפשטות: צריכים אותי ויש לי את היכולת, אז אני מגיע. בחלק הבא ניישם את הדברים.

3. לימוד: הענווה היא ההכרה שמכל אחד יש מה ללמוד ולכל אחד יש מה לתת.

מחלקים את החניכים לארבע קבוצות. כל קבוצה מקבלת כרטיסייה (נספח 4), ותצטרך לדון על המקרה לפי הנקודות לדיון. המדריך יסתובב בין הקבוצות, ולאחר דיון קצר כל קבוצה תציג את המקרה בפני כל שאר החניכים תוך התייחסות לנקודות הדיון.

כדאי לשתף את החניכים בהצגת כל סיטואציה: אפשר לבחור שני מתנדבים, אחד ישחק את הנער והשני את החולה. כמו כן, המדריך יכול להציג את החולה ואחד החניכים יציג את הנער או להפך. כמובן שכדאי להשתמש בתחפושות כמו כובע, חולצה וכדומה.

מסכמים: בכל המקרים ראינו שלמרות שהילדים עזרו לאחרים, ההתנהגות שלהם לא הייתה עם ענווה. אם יש לי כוחות מוטלת עליי החובה לעזור ולסייע, אבל גם לאחר מתן העזרה יש להתנהג בצורה ענוותנית. אם נזכור שבכל אחד יש תכונה שמיוחדת לו, וגם אם היום אני ניצחתי וזכייתי מחר השני ינצח אותי - כפי שראינו במשחק הדומינו - יהיה לנו יותר קל לתת ולהעביר את מה שאנחנו יודעים ולקבל מאחרים, וכך נוכל להתחיל להבין במעט מה היא ענווה.

רופא	ראש ממשלה
חזן	מורה
נגר	פסיכולוג
סנדלר	מציל
מנקה	רב

באחד הימים ישב דוד בגנו קודם שהוכתר למלך, וראה צרעה שמשתקת עכביש. משתומם מן המחזה, נשא דוד דברים אל אלוקים ושאלו: מדוע ברא יצורים אלה שאין בהם שום תועלת? הצרעה אינה מפיקה דבש אך ממיתה דבורים, ואילו העכביש טווה יום ולילה אך לארוג בגד לא יצלה. השיב לו אלוקים: עוד תבוא השעה שתלמד להעריך יצורים אלה כיאות. בחלוף תקופת מה, החל שאול המלך לקנא בהצלחותיו הצבאיות של דוד ורדף אותו בכדי לאסרו. דוד נמלט אל שפלת יהודה והסתתר במערה. מצא עכביש את פתח המערה וטווה בו את רשתו. הגיע שאול

המלך אל הפתח, ראה את קורי העכביש ואמר בלבו: אילו היה נכנס אדם למערה, לבטח היה קורע את הרשת. על כן הלך לו משם ודוד ניצל.

לאחר מכן הלך דוד אל מחנה המלך במדבר, כדי להוכיח את רמתה הירודה של השמירה על המלך. הוא ניגש ליטול את צפחת המים (בקבוק המים) של המלך, והנה זז אבנר בן נר, שר צבאו של שאול, בשנתו, הניח את רגליו הכבדות על דוד, ומנע ממנו לצאת. אלא שאז עקצה צרעה את רגלו של שר הצבא וזה הזיזה, וכך נחלץ דוד מן הסכנה. הודה דוד בלבו לצרעה ופנה אל אלוקים ואמר: לעולם לא אפקפק עוד במעשיך.

חולה	גינה מוזנחת
חץ וקשת	רופא
חכה	מטרה
דלת	דג

קור

מפתח

חום

סוודר

חוסר מתיקות

מזגן

רעב

שוקולד

צמא

סנדוויץ'

עייפות

מים

קוצר ראייה

מיטה

לכלוך

משקפיים

שיער פרוע

מטאטא

סנדלר

מברשת

תקע

נעל קרועה

אומן

שקע

סיר

יצירה

חושך

מכסה

גוף

מנורה

גנן

נשמה

1

שלוש, תראים לי מאיר, וזה אברהם, החולה בבית חולים,
שאצלו אני מתנדב באופן קבוע. בפגישה האחרונה הבהרתי
לאברהם כמה הוא מסכן ולא יכול לעשות כלום בלי צרתי,
ובאחד שהוא לא יוכל להסתדר אם לא יהיה מישהו כמוני
שיצור לו.

- האם לדעתכם המתנדב התנהג כראוי? למה?
- מה לדעתכם מרגיש כעת החולה?
- מה זה עלול לגרום לו?
- מה צריכה להיות הגישה של המתנדב?

2

המורה נתנה חומר למבחן בתורה. דני התחיל ללמוד למבחן,
אך גילה שמסר לו חומר מכיוון שהחסיר באחד השיעורים,
ואכן פנה אל יובל כדי לסיביר לו את החומר. יובל הסכים
להסביר לדני את החומר, אבל לאחר המבחן לא היה תלמיד
אחד בכיתה שלא ידע שבכחני דני הצליח במבחן - כי אם
לא היה מסביר לו את החומר לא היה מצליח בשלום שאזות.

- האם לדעתכם יובל התנהג כראוי? מדוע?
- מה לדעתכם מרגיש כעת דני?
- מה היה יובל צריך לעשות לאחר המבחן?

3

נצמה ומיכל יצאו להתרים כדי להשיג כסף לטבת ארגון.
 לאחר שמכרו אסניף גילו שהן אלה שהתרימו את הסכום הכי
 גדול מכל שאר הזוגות שיצאו להתרים. כשהגיעו כל שאר
 החניכים בטבת אסניף, גילו כי צל כל הקירות יש שלטים כגון
 "נצמה ומיכל הן תומכות!", "יש תקציב לטבת ארגון בכמות
 נצמה ומיכל" וצוד וצוד.

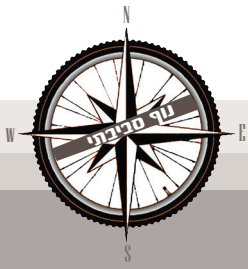
- האם לדעתכם מיכל ונעמה התנהגו כראוי? למה?
- מה לדעתכם מרגישות שאר הבנות שיצאו להתנדב?
- מה היו צריכות מיכל ונעמה לעשות?

4

בבית הספר התקיימה תחרות שירה, נוצה לכתה במקום
 הראשון ואילו מרים ואיילה לכו במקום השני והשלישי.
 כשפגשה אותן נוצה, הצביצה עליהן ואמרה לכל החברות
 שלה: "את הבנות האלה הצלחתי לנצח, אני הייתי הכי טובה".

- האם לדעתכם נוצה התנהגה כראוי? מדוע?
- מה לדעתכם מרגישות הבנות שזכו במקום השני והשלישי?
- מה הייתה צריכה נוצה לעשות?

פעולה 3 // נוף סביבתי

מטרת הפעולה: <<<

החניך יבין שלא בכדי הגענו לעולם מושלם, ושעלינו לשמור על שלמותו, גם בדברים הקטנים ביותר, למען הדורות הבאים.

מבנה הפעולה: <<<

1. הכרה כי העולם נברא לפני האדם, אמנם כדי לשרתו, אך מנגד אין זה אומר שהוא רשאי להשחיתו.
2. הבנה כי ההשחתה גודעת ועוצרת את המשכיות העולם.
3. הבנה כי הענווה היא מקומי כנזר הבריאה שנהנה מן הטבע ואינו משחית אותו.

מהלך הפעולה: <<<

1. הכרה כי העולם נברא לפני האדם, אמנם כדי לשרתו, אך מנגד אין זה אומר שהוא רשאי להשחיתו.

* הקדמה למדריך:

מה גורם לאדם להשחית? ישנן כמה אפשרויות עיקריות. ראשית כול, תסכול, פריקת מתחים או כעס גורמים לילד לפנות אל העצים והאבנים ולכלות בהם את זעמו. לפעמים הילד או הקבוצה חסרי תעסוקה ומשועממים, ולכן כדי להעסיק את עצמם הם שוברים והורסים על מנת ליצור אקשן ומשחק, ולפעמים משחק תמים מגיע לידי ונדליזם ושכירת רכוש. כמובן, ישנן אפשרויות נוספות, אך אלו העיקריות.

אם החניכים בוגרים מספיק, אפשר לפתוח איתם בשאלה הזאת - מדוע אנחנו משחיתים? - ולראות מה הם יאמרו. לאחר דיון קצר בנושא, מסבירים לחניכים שננסה ביחד להבין מדוע השחתה וונדליזם נובעים מתכונות לא טובות של האדם, ומדוע אדם שיש בו ענווה לא משחית.

- מקריאים לחניכים את הקטע מהגמרא בסנהדרין (בנספח 1). לחניכים הקטנים יותר כדאי להסביר את הנאמר ולא להקריא.

מסבירים: האדם נברא באחרונה - זוהי חשיבותו וזהו חסרונו. אם האדם מתנהג על פי דרך התורה והמצוות ועושה את תפקידו בעולם, כל הבריאה כולה משמשת לו כאמצעי. אבל אם ח"ו האדם מקלקל את מעשיו ומשחית את דרכו, הרי הוא גרוע מן הבהמה. כי הבהמה מתנהגת לפי מידותיה הטבעיות, אך האדם משתמש בכוח הדעת שבו כדי להשחית - ולכן הנפילה שלו היא יותר מבעלי החיים. על כן האדם נברא בערב שבת, שאם תזוח דעתו עליו אומרים לו: יתוש קדמך.

- מחלקים את החניכים לשתי קבוצות, וכל קבוצה תצטרך להציג הצגה (נספח 2). כדאי מאוד שהקבוצה האחת לא תדע מה הקבוצה השנייה מציגה, זה יעזור מאוד לדיון אחר כך.

שתי הקבוצות יציגו מצב שבו החניכים נכנסים לסניף, לכיתה, לגן המשחקים או למקום אחר שתבחרו. הקבוצה הראשונה נכנסת למקום שבו הכול מסודר, כל מי שרוצה כיסא כדי לשבת - מוצא, אין לכלוך על הרצפה, המזגן עובד, בקיצור - הכול תקין. החניכים נכנסים ובקריאות של התפעלות אומרים "איזה יופי, הכול נקי", או "תדליק את המזגן, שיהיה נעים בכיתה" וכדומה. ואילו הקבוצה השנייה נכנסת למקום שבו הכול שבור והרוס, אין כיסאות, אין שולחנות, המזגן לא עובד. כמובן שכאן החניכים כל הזמן מקטרים ואומרים "מה זו הכיתה הזו? אין אפילו כיסא לשבת", "איזה חום! המזגן לא עובד!". ואפשר להוסיף עוד דוגמאות רבות.

• לאחר ההצגות, שואלים את החניכים המציגים: אם הייתה לכם אפשרות לבחור איזו הצגה להציג - באיזו הצגה הייתם בוחרים?

אם החניכים עונים שהיו בוחרים בהצגה השנייה, של הבלגן, שואלים אותם: למה? מה כל כך כף להיות במקום שבור והרוס? מנסים להוביל את החניכים להשוות בין בני האדם לבעלי החיים. אפשר לשאול: ליתוש באמת לא מפריע שהחדר הרוס ושבור ואין בו מזגן, במה אנחנו, בני האדם, יותר טובים ממנו בעניין הזה? מה מיוחד אותנו בנושא של שמירה על העולם ועל הקיים בו?

אם החניכים עונים את התשובה הרצויה - שהיו מעדיפים להציג את ההצגה הראשונה - שואלים אותם: למה? מה היה כל כך טוב בהצגה הראשונה שבגללו בחרתם בה? מן הסתם התשובה תהיה שיש בה תחושה של כף, של סדר, של נוחות שכל אדם מחפש.

• מסכמים: ראינו שיצירת כל הבריאה קדמה ליצירת האדם, ויש לכך שני פירושים. הראשון הוא כדי שאם יתגאה האדם ויגיד שהוא טוב יותר משאר הבריאה, גאווה זו יכולה לבוא לידי ביטוי בהרס העולם והשחתתו, כאילו האדם אומר "הכול שלי". לכן מזכירים לו כי היצור השפל ביותר קדם לבריאת האדם ויותר טוב ממנו. הפירוש השני הוא כדי להכניס את האדם לעולם מושלם. הפירוש הזה מוביל אותנו לחלק הבא של הפעולה: האדם קיבל עולם מושלם ומפותח, ולכן מן הראוי שימשיך את בריאת העולם ולא ישחיתו.

2. הבנה כי ההשחתה גודעת ועוצרת את המשכיות העולם.

• מחלקים את החניכים לשתי קבוצות, ומשחקים "חפש את המטמון". גוזרים מבעוד מועד את חלקי הפאזל (נספח 3). שימו לב: בפאזל יש שתי תמונות - מצדו האחד יש אדם ומצדו השני יש עולם. את החלקים מחביאים בכוונה בצמחייה, במגרשי המשחקים, במקומות שונים בסניף וכו'. בקיצור, בכל מקום, כדי שלאחר מכן נוכל להעביר את המסר שאם אנחנו שמים לב ושומרים על הצמחייה, על גן המשחקים, על הסניף וכו', נוכל לתקן את עצמנו ומתוך כך נוכל לתקן את כל העולם. דבר זה יתבאר בהמשך.

• אחרי שהחניכים הרכיבו את הפאזל מראים להם את המשפט "כי האדם עץ השדה" (נספח 4). שואלים: מה הכוונה במשפט זה? איך אתם מבינים את המשפט?

ההסבר הפשוט שאילו אנחנו מכוונים את החניכים הוא: האדם והעץ שווים הם. כמו האדם גם העץ גדל ומתפתח, וכמו האדם גם לעץ יש מחלות ותקופות קשות (בצורת, רוחות חזקות). גם העץ דואג להמשכיות שלו בעולם ומניב פירות שיצמיחו עצים חדשים.

ההבדל היחיד שבו טמון הכול הוא שאנחנו בני אדם, והעץ הוא עץ. הכוונה היא שהאדם נמצא בקומה אחת למעלה מן החי, הצומח והדומם. לאדם יש נשמה, שאיפות, רצונות, יכולות פיזיות שונות כמו ללכת ולדבר - כל אלו נובעים מהיותנו בני אדם. אם לא היינו בני אדם, לא היינו מקבלים את כל המתנות הללו.

כאן המקום להרחיב את היריעה ולא לדבר רק על העץ אלא גם על בעלי החיים ועל הדומם, ולהסביר שבעצם אותם הדברים שמבדילים בין בני האדם לצומח, הם אלו שמבדילים בין בני האדם לשאר הבריות בעולם ואף לדומם, כלומר לרכוש.

- שואלים את החניכים: האם היותנו בני אדם נותנת לנו סמכות להשחית ולהרוס דברים אחרים?
- לאחר דיון קצר מזכירים לחניכים את דברי המדרש על משה רבנו (נספח 5). שואלים את החניכים: האם לחול וליאור יש רגשות? האם באמת משנה להם מי יכה אותם, אהרן או משה? מדוע החליט משה שאהרן יכה את היאור ואת החול?
- מסבירים: אמנם נכון שלחול וליאור אין רגשות, וזה באמת לא משנה להם מי יכה אותם - הם את המכה בכל מקרה יקבלו. משה החליט להעביר את המכות הללו לאהרן כדי לא להיות כפוי טובה, מחשבה זו נובעת מתוך מידת הענווה שנמצאת במשה רבנו. משה יודע ומבין שאם מישהו היטיב עמי, גם אם הוא אינו אנושי, יש להחזיר לו טובה.
- מסכמים: במשחק הפאזל ראינו שכדי שנוכל לתקן (להרכיב) את עצמנו, ומתוך כך גם את שאר העולם, אנחנו צריכים לשמור על הקיים בעולם. אם לא היו עצים, אבנים, סניף וכו' - לא היינו יכולים להיעזר ולהשתמש בטבע, ולמשל לשחק בו. לולא מקומות הטבע השונים, לא היינו יכולים להחביא את החלקים של הפאזל ולא היינו יכולים להרכיב אותו.
- כלומר, לכל הבריות בעולם ישנה מטרה אחת, והיא לשרת את האדם (בגדים - ללבוש, חיות וצמחים - לנוי וליופי, שולחנות וכיסאות - לנוחות ולישיבה ועוד ועוד) ולאפשר לו להתפתח ולהתקדם. כדי שהאדם יוכל לעשות זאת עליו לשמור על היקום ולא להשחיתו - לא להיות כפוי טובה אליו, כפי שלמדנו ממשה רבנו העניו מכל האדם. היאור והחול עזרו לו והגנו עליו - והוא שמר עליהם ולא הכה אותם.

3. הבנה כי הענווה היא מקומי כנזר הבריאה שנהנה מן הטבע ואינו משחית אותו.

- מצלמים וגוזרים מבעוד מועד את כתב הסתרים ואת הצופן שלו (נספח 6). מחלקים את החניכים לשתי קבוצות ועורכים תחרות מי מבין שתי הקבוצות תפתור את כתב הסתרים מהר יותר. כמובן, הכול בעל פה, בלי שימוש באמצעי כתיבה.
- התשובה לכתב החידה היא: "אמר רבי סימון: אין לך כל עשב ועשב, שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל" (זוהר ובב"ר, י).
- לאחר פתרון החידה, שואלים את החניכים מה הם מבינים מדברי המדרש. מכיוון שהחניכים קטנים, נישאר ברמה הפשוטה של המדרש - שיש מלאך שבכל יום אומר לעלה לגדול וכך העלה צומח. ולכן, כאשר אנחנו קוטפים את העלה אנחנו מפסיקים את עבודתו של המלאך ומבטלים אותו מהשליחות שציווה אותו הקב"ה.
- זאת אומרת, ברגע שהאדם שומר על העולם ועל הקיים בו ואינו משמידו, הוא כביכול שותף עם הקב"ה במעשה הבריאה. על כן האדם הוא היצור המובחר ביותר מבין כל יצורי העולם. הוא היחיד שעוזר לקדוש ברוך לקיים את העולם, וכאשר אנחנו הורסים ושוברים אנחנו פוגעים במעלה הגדולה שניתנה לנו מאת הבורא.
- לסיכום, מספרים לחניכים את הסיפור על הרב קוק והרב אריה לוי שהיו מהלכים בדרך. במהלך הדרך קטף ר' אריה לוי עלה מאחד הצמחים שהיו בסביבה. כאשר ראה זאת הרב קוק, גער בר' אריה על כך שקטף עלה אחד בלי שום צורך ובלי מטרה מיוחדת.

מסבירים: אדם שמשחית סתם, כאילו הוא אומר שכל העולם שלו והוא יכול לעשות בו כרצונו - זו מידה של גאווה. אדם ששומר על העולם ומשתמש בו רק בעת הצורך - זו מידתו של אדם עניו.

תנו רבנן: אדם נברא בערב שבבת מפני מה?
שאם תזוח עליו זעתו (יתגאה) אומרים לו: יתוש
קדמך במעשה בראשית.
דבר אחר, כדי שייכנס לסעודה מיד. משל
למלך בשר ודם שבנה פלטין ושכללם והתקין
סעודה ואחר כך הכניס אורחים.

(סנהדרין לח, א)

.1

עליכם להציג מצב שבו אתם נכנסים לכיתה או לסניף והמקום מסודר למופת. כל מי שרוצה כיסא לשבת יש לו מקום, אין שום דבר הרוס או שבור, השירותים תקינים והכי חשוב - המזגן עובד. יש להביע קריאות של התפעלות מהסדר ומהיופי של המקום.

.2

עליכם להציג מצב שבו אתם נכנסים לכיתה או לסניף והמקום מבולגן, הכול שבור והרוס, אין כיסאות לשבת עליהם, השולחנות שבורים, השירותים מקולקלים והמזגן לא עובד. יש להביע קריאות של תסכול ועצב על כך שהמקום הרוס ואין מזגן.

במכה הראשונה, מכת דם, הקב"ה מצווה על משה לומר לאהרן לתת את המכה הזאת במטהו. "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אָמַר אֶל אֶהֱרֹן קַח מִטֶּה וּנְטֵה יָדְךָ עַל מִימֵי מִצְרַיִם עַל נְהַרְתָּם עַל יְאֲרֵיהֶם וְעַל אֲגַמִּיהֶם וְעַל כָּל מְקוֹה מִימֵיהֶם וַיְהִי דָם וְהָיָה דָם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְעַצְמָיִם וּבְאֲבָנָיִם" (שמות ז, יט).

ולמה נצטווה לומר לאהרן?

על כך מבאר רש"י על פי המדרש, שהיאור הגן על משה רבנו כשנשלך לתוכו על ידי אמו ואחותו, עד שבת פרעה הוציאה אותו משם: "לפי שהגן היאור על משה כשנשלך לתוכו, לפיכך לא לקה על ידו לא בדם ולא בצפרדעים ולקה על ידי אהרן".

והנה, כמו שבמכת דם נצטווה משה רבנו לומר לאהרן להטות את מטהו על מימי היאור ולהכותו, כך גם נצטווה במכת כינים לומר לאהרן שהוא יכה את עפר ארץ מצרים ולהופכה לכינים, כמו שכתוב: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אָמַר אֶל אֶהֱרֹן נְטֵה אֶת מִטֶּה וְהָיָה אֶת עֶפְרַיִם הָאָרֶץ וְהָיָה לְכַנָּם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות ח, יב).

גם במכה זו מביא רש"י את המדרש שמבאר שאהרן הוא שהיה צריך להכות את עפר ארץ מצרים במטהו של משה, לפי שהיה משה צריך להכיר טובה לעפר שהגן עליו כשהכה את המצרי ומיד טמן אותו בחול: "אמור אל אהרן - לא היה העפר כדאי ללקות על ידי משה לפי שהגן עליו כשהרג את המצרי ויטמנהו בחול ולקה על ידי אהרן".

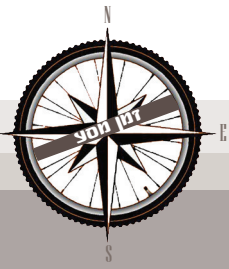
כתב סתרים

$\diamond \Leftrightarrow \pm$ $\partial \otimes$ $\otimes \partial$ $\otimes \partial$ $*$ $\oplus \clubsuit$ $!*$ $f \infty \oplus \psi$ $\oplus \diamond \Rightarrow$ $\Rightarrow \infty \clubsuit$
 $\Leftrightarrow \otimes \infty \Leftrightarrow$ $\pm \oplus \Downarrow \Rightarrow \diamond$ $\partial \infty \infty$ $f \partial$ $*$ $\oplus \clubsuit \Leftrightarrow$ $, \diamond \Leftrightarrow \pm f$
 $\partial \spadesuit \heartsuit$ $f \partial$ $\Rightarrow \infty f \clubsuit f$ $f \vee f \clubsuit$

אופי

$\Downarrow = ק$	$* = נ$	$\oplus = ג$	$f = ו$	$\clubsuit = נ$
$\Rightarrow = ר$	$\psi = ד$	$\otimes = כ$	$\infty = י$	$\diamond = ב$
$\Leftrightarrow = ש$	$\pm = ע$	$\partial = ל$	$\cap = ח$	$\heartsuit = ג$
$\vee = ת$	$\ominus = פ$	$\infty = מ$	$\emptyset = ט$	$\spadesuit = ד$
	$\mathbb{R} = צ$	$* = נ$	$\oplus = ו$	$\Leftrightarrow = ה$

פעולה 4 // זמן מסע

מטרת הפעולה: <<<

החניך יבין שיש לכבד נקודות מבט אחרות, גם אם נראה שהצדק עמו.

מבנה הפעולה: <<<

1. עניין של פרספקטיבה - נקודות מבט שונות הן לא רק עניין של זווית הסתכלות, אלא גם של ניסיון חיים
2. חשיבות המסורת והכבוד לאחרים
3. ענווה היא לדעת לכבד את דעתו של האחר המבוגר והצעיר ממני

מהלך הפעולה: <<<

1. עניין של פרספקטיבה - נקודות מבט שונות הן לא רק עניין של זווית הסתכלות, אלא גם של ניסיון חיים.

• משחקים עם החניכים את המשחק "קדרים באים": בצד אחד של המגרש או החדר עומד אחד החניכים שמוגד תופס, ומולו עומדים הנתפסים - שאר חברי הקבוצה. התופס מתייצב בקו מסוים והנתפסים עומדים למולו בקו אחר, רחוק ממנו (כ-20-30 מטרים). כאשר מכריז התופס "הקדרים באים", הוא מתחיל לרוץ לכיוון הקו השני, בעוד הנתפסים אמורים לעבור את הקו שעליו נמצא התופס. אם יצליחו לעבור את הקו הם לא יוכלו עוד להיתפס בסיבוב זה של המשחק. חשוב לציין כי לא התופס ולא הנתפסים יכולים לחזור אחורה! מותר לנוע לרוחב הקו שאליו התקדמת, אך לא לשוב לאחור, רק לצדדים וקדימה. אם התופס הצליח לתפוס כמה חניכים הם הופכים להיות תופסים יחד איתו בסיבוב הבא.

מוסיפים למשחק הרגיל חוק חדש ויוצרים קדרים משוכללים, כאשר בכל סבב התופס מוסיף לכל התופסים התנהגות חדשה, וכל התופסים צריכים להתנהג כמותו. למשל: לומר משהו, ללכת באופן מסוים, להרים את היד, לענוד אביזר מסוים (אפשר להביא מראש אביזרים מהבית) וכן על זה הדרך, כך שבכל סבב של תפיסות הקדרים משתכללים בעוד ועוד תכונות לפי השפעת התופסים.

המשחק נגמר כאשר כל החניכים נתפסו.

- אחרי שהחניכים נרגעים מהריצות ומהמשחק, שואלים: מה התרחש בזמן המשחק? איך קרה שהתחלנו את המשחק עם מצב של תופס אחד, שיש לו תכונה או תפקיד אחד, וסיימנו אותו עם תופסים רבים שיש להם תכונות ותפקידים רבים?
- מסבירים: במשחק ראינו את השינויים שמבצע בנו הזמן. ככל שהזמן עבר, כך נוספו יותר ויותר שינויים למשחק, עד שהוא נגמר.

נקודה נוספת שנלמדת מן המשחק היא שככל שהתופס ותיק יותר במשחק, הוא מכיר את הכללים החדשים שהתווספו וזוכר אותם טוב יותר. לעומתו, הנתפסים האחרונים - אלו שניצחו במשחק - אפילו לא התנסו בתפיסה של חניכים אחרים, וכל שכן שהם לא התנסו בכללים החדשים. זאת אומרת, ככל שאני מבוגר יותר, אני יותר מבין טוב יותר את חוקי המשחק ויש לי יותר ניסיון.

2. חשיבות המסורת והכבוד לאחרים

• משחקים עם החניכים את משחק השקר:

* המשחק בנוי מכרטיסים של מספרים מ 1 עד 9, כמה מכל מספר (נספח 1). כדאי לצלם את דף הנספח, כך שלכל מספר יהיו לפחות ארבעה עותקים. אפשר להיעזר גם בחבילת קלפים.

* כל משתתף מקבל 10 כרטיסים של מספרים מגוונים.

* במרכז עומדת קופה ולידה כרטיס עם מספר. ניקח לדוגמה את המספר 3.

* על פי הסדר, על כל שחקן להניח בתורו את המספר 2 או 4, כלומר את המספר שלפני או את המספר שאחרי המספר שמונח בראש הערימה (מעל המספר 9 אפשר להניח את המספר 8 או את המספר 1).

* את הכרטיס יש להניח הפוך, ולומר בקול את המספר שהנחת (אף אחד לא רואה מה הנחת באמת).

- מה קורה כאשר אין לך את המספר 2 או 4, והמספר שמונח הוא 3? במצב כזה יש שתי אפשרויות: לקחת כרטיס מהקופה, או לשקר - כלומר, להניח כרטיס עם מספר אחר אבל לומר שהמספר שהנחת הוא 2 או 4.

o אם אחד המשתתפים חושד שהשחקן משקר, הוא יכול להרים את הקלף. אם הוא אכן שיקר - השקרן לוקח את כל הערימה שהצטברה (לא את הקופה). ואם הוא אמר אמת - מי שחשד בו לוקח את כל הערימה.

o המנצח הוא כמובן מי שנותר ראשון בלי קלפים.

• מסבירים: בהרבה מאוד ממצבי החיים מונחת לפנינו מציאות מוגמרת, נתון מסוים, ועל סמך הנתון הזה אנחנו צריכים להחליט כיצד לפעול. בהרבה מאוד מקרים בחיים, מי שקדם לי (בגיל - מבוגר ממני, או בזמן - היה פה לפניי) אומר לי לעשות כך או אחרת. זו המציאות ואני צריך להחליט האם לקבל אותה ולהמשיך הלאה או להתווכח ולהתנגד.

במשחק ראינו שיש פעמים שמי שהיה לפניי אמר שהוא הניח את המספר 3. זו המציאות ובעצם הוא מורה לי להניח את הספרה 4 או את הספרה 2. עליי להחליט האם לקבל את המציאות הזאת ולהמשיך לשחק או להתנגד ולומר: לא! איני מקבל את המציאות שאתה כופה עליי.

3. ענווה היא לדעת לכבד את דעתו של האחר המבוגר והצעיר ממני

• יוצרים בחדר מסלול של מכשולים שבו החניכים צריכים לעבור בעזרת מראה שמוחזקת בידיהם, כאשר הראש מופנה כלפי מעלה, אל המראה, ורק בעזרתה עליהם להתהלך במסלול. כל חניך שמסיים מעביר את המראה לחניך שאחריו, וכך הלאה עד אחרון החניכים.

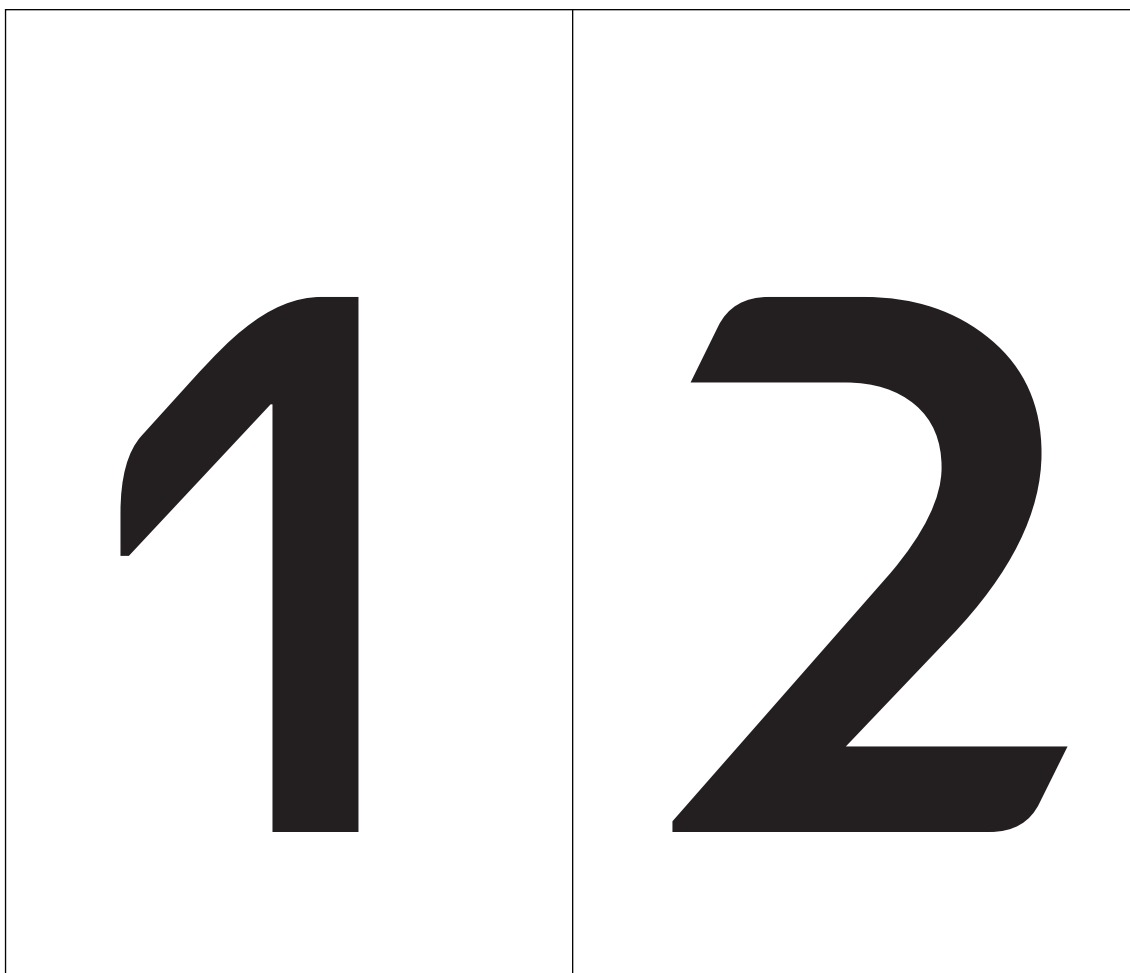

• שואלים את החניכים: איך הרגשתם? האם בלי המראה יכולתם לעבור במסלול עם הראש למעלה? במה עזרה לכם המראה?

מסבירים: המראה נותנת תמונה רחבה יותר, תמונה כוללת יותר. נכון, החניך נמצא במרכז, הוא נמצא באמצע, אבל מהצדדים אפשר לראות את מסלול המכשולים ולעבור אותו בשלום. אילו היה החניך מקרב את המראה יותר מדי לפניו, היה רואה בה רק את עצמו ולא היה מצליח למצוא את האיזון בין הראייה שלו ובין הראייה של הסביבה. כך גם אנחנו בעולם. אם נתמקד רק בעצמנו ולא נקבל פרטים מהסביבה, כלומר נקרב את המראה לעצמנו, לא נצליח לעבור את מסלול המכשולים שהעולם מציב בפנינו. אבל אם נתרחק טיפה מהעצמיות שלנו, מתמונת המראה שלנו, וניתן מקום גם לסביבה, נוכל לעבור את המסלול בשלום.

• מסכמים את הפעולה: במשחק "הקדרים באים" ראינו שיש חשיבות לזמן וככל שאני יותר ותיק מצטבר אצלי יותר ידע, כך האדם שמבוגר ממני בהכרח צובר יותר ניסיון חיים. במשחק השקר ראינו שבהרבה מציאויות בחיים עומדות לפנינו שתי אפשרויות: לקבל או להתנגד, ובמשחק האחרון המראה באה ואומרת לנו שכדי לצלוח את מסלול האתגרים בעולם צריך פחות להתרכז בעצמנו, להסתכל בראייה רחבה יותר על הסביבה ולהיעזר באנשים שנמצאים לידנו ולשמוע לעצתם. זוהי מידתה של הענווה, להוריד את העצמיות שלי מהתמונה הכוללת כדי שאוכל לתת יותר מקום לראייה של אנשים אחרים.

נספח 1

3

4

5

6

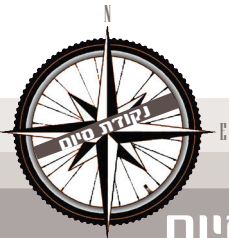
7

8

9

פעולה 5 // תחת כיפת השמיים-נק' סיום

<<< מטרת הפעולה:

- הגדרת דרך ההתנהלות בנושא הענווה

<<< מבנה הפעולה:

1. קמת הבוקר? תודה לה' - הבנת מקומו של האדם מול אלוקים
2. יראת שמים מביאה את האדם לענווה
3. חשבון נפש אישי: היחס שלי לענווה בשלושת המעגלים

<<< מהלך הפעולה:

1. קמת הבוקר? תודה לה' - הבנת מקומו של האדם מול אלוקים

- מחלקים את החניכים לזוגות, כל זוג עומד כך שגבו של האחד מופנה כלפי פניו של האחר. החניך הראשון צריך להפיל את עצמו לאחור ולסמוך על כך שכן זוגו יושיט את ידיו ויתפוס אותו. נדגיש במיוחד לזוג הראשון, וכן לשאר הזוגות אחר כך, שאם הם לא יעשו את הנפילה, שאר הזוגות לא יוכלו ליפול גם הם ולא נוכל להמשיך לשחק. אחרי שעשו כן הזוג הראשון, על הזוג השני לעשות את אותו הדבר וכך הלאה עד שמגיעים לזוג האחרון.
  - שואלים את הזוג הראשון, ובייחוד את החניך שהיה צריך ליפול לידיו של חברו: מה הייתה התחושה לפני הנפילה? ומה הייתה התחושה לאחר הנפילה? מה לבסוף גרם לך לסמוך על בן הזוג?
  - מסבירים לחניכים שהקשר שלנו עם הבורא, כלומר יראת השמים שלנו, הוא בדיוק אותו דבר כמו במשחק. אנחנו ממש צריכים ליפול לידיו של הקב"ה ולסמוך עליו בעיניים עצומות. בפעמים הראשונות זה יהיה קשה, וכל הזמן נסתכל לאחור לבדוק שבאמת בן הזוג נמצא שם. אבל אחרי שהתנסינו פעם ופעמיים הדבר כבר יהיה קל יותר.
  - שואלים את החניכים מהי התודה הראשונה שאדם אומר כל יום מיד ברגע שהוא קם ממיטתו. כמובן שהתשובה היא "מודה אני לפניך, מלך חי וקיים, שהחזרת בי נשמתי בחמלה, רבה אמונתך".
- ננסה לעמוד רגע על הסבר משפט זה. מיד כשהאדם קם בבוקר הוא לא מודה על הכסף, הבריאות, החברים והמשפחה שיש לו, אלא על עצם העובדה שהקב"ה מאמין בו! הקב"ה סומך עליו, "רבה אמונתך", ולכן החזיר לי את הנשמה בבוקר.
- כדי שנוכל להחזיר לבורא באותה המטבע וללכת בדרכיו אנחנו צריכים לסמוך עליו ולהאמין בו שהוא תמיד יהיה שם בכל רגע שנצטרך. הבנה זו מעמידה את האדם במצב שבו הוא אינו נמצא במרכז. הוא אינו זה שמנהל את העולם, שמחליט החלטות וקובע עובדות, אלא הוא מממש את הכוחות שניתנו לו בכל בוקר מחדש כדי לקיים את ציווי הבורא (כפי שראינו בפעולה הראשונה והשנייה את הגדרת הענווה ואת מיצוי הכוחות שניתנו לאדם).

2. יראת שמים מביאה את האדם לענווה

* הקדמה למדריך: כשהאדם מבין שיש משהו גדול ממנו, שהוא בעצם רק בורג קטן במערכת, אך מנגד צריך לבצע את תפקידו ואת הייעוד שלו בעולם, כי בלעדיו המכונה הגדולה לא תוכל לעבוד כמו שצריך - זו ענווה. אדם שיש בו יראת שמים מבין שהקב"ה מעליו והוא שיצר אותו ונתן לו תפקיד. מתוקף היות האדם תחת הקב"ה עליו לבצע את תפקידו ולמלא את שליחותו בעולם. יראת השמים מביאה את האדם להבין את מקומו ולמלא את שליחותו בעולם, מתוך ענווה.

- מחלקים את החניכים לשלוש קבוצות קטנות (במקרה של מספר חניכים קטן אפשר לעשות את ההצגה רק עם קבוצה אחת או שתיים), ומשחקים "ראש העיר מגיע". כל קבוצה מייצגת את נציגי השכונה וצריכה לשלוח נציג לקראת ביקורו של ראש העיר בשכונה. הקבוצה הראשונה צריכה לשכנע את ראש העיר למה חשוב לבנות באזור פארק גדול ויפה לילדים, הקבוצה השנייה צריכה לשכנע אותו מדוע חשוב לשפץ ולחדש את רחובות השכונה, והקבוצה השלישית צריכה לשכנע אותו שצריך להקים סניף לתנועת הנוער. על כל קבוצה לבחור נציג אחד בלבד שיטען את טענותיהם בפני ראש העיר. את ראש העיר יכול לשחק אחד המדריכים או אחד החניכים.

- לאחר ההצגות שואלים את החניכים: על פי מה בחרתם מי החניך שייצג אתכם כראוי? למה בחרתם דווקא בחניך הזה ולא בחניך אחר? האם זה מכובד שכל אחד מחברי הקבוצה ידבר עם ראש העיר? למה חשוב שרק אדם אחד יהיה הנציג של הקבוצה ולא כולם ביחד? למה חשוב לעשות הכנות מראש ולסדר את מה שרוצים לומר בפני ראש העיר?

* למדריך: אפשר להוסיף או לשנות את השאלות לפי ראות עיניך ולפי המצב בשטח. המטרה היא לגרום לחניכים להבין (אם זה לא ברור מאליו) שכאשר מדברים בפני מישהו חשוב יש לנהוג במנהגי כבוד מסוימים, ולא כל אחד מתאים לדבר בפני אדם חשוב.

- מסכמים: אם בפני בשר ודם אנחנו עושים חשבונות כיצד הדרך הנכונה ביותר לדבר ולנהוג בכבוד, כיצד יש להתנהג לפני מלך מלכי המלכים - הקב"ה?

ננסה במעט, לפי רמת החניכים, לדבר על מושג יראת שמים. למושג זה שני פירושים: פחד מפני הא-ל, ורצון עז לקיים את דברו מתוך אמונה בתורתו. שני הפירושים הללו מביאים את האדם להבנה כי מול הא-ל הוא קטן, ולכן אין מקום לגאווה. אנשים קטנים לא מתגאים. אדם מתגאה כשהוא חושב שהוא עשה, והוא החליט, והוא קנה, אבל כשהוא מבין שיש בורא לעולם ובלעדיו האדם לא יכול לעשות כלום - הגאווה נעלמת.

כך ראינו גם בהצגה. אם תושבי השכונה היו יכולים להקים לבדם את הפארק, הם היו פונים לראש העיר? ויותר מזה, לאחר שבנו את הפארק, כל מה שתושבי השכונה יכולים לומר הוא שהם אלו שפנו אל ראש העיר בבקשה לבנות את הפארק. אבל הם לא יוכלו להתגאות ולומר שהם אלו שבנו אותו, כי אם ראש העיר לא היה נותן את האישור והתקציב, הפארק לא היה נבנה.

כך גם האדם. חניך יכול לומר שבזכותו ההצגה של שבת ארגון הייתה הכי טובה, אבל אם הוא לא היה מקבל את הכישרונות שיש לו מאת הבורא - האם הוא היה מצליח להציג יפה?!

3. חשבון נפש אישי: היחס שלי לענווה בשלושת המעגלים

- מניחים בפני החניכים את דברי ההקדמה לאורחות צדיקים (נספח 1), מומלץ אף לכתוב אותם על בריסטול גדול ולתלות בסניף.

- שואלים את החניכים: מה כוונת הדברים? ולעניינו, מה לומדים מכאן על מידת הענווה?
- מחלקים את החניכים לשלוש קבוצות (לקבוצות קטנות - ראה פעילות חלופית בהמשך).

מהלך המשחק:

« כל קבוצה היא הסיירת של אחת ממידות הענווה שלמדנו עליהן במהלך החודש: ענווה והאדם, ענווה והרכוש וענווה והמסורת.

« מחלקים לשלוש הקבוצות סוכריות באופן שווה, וכל קבוצה מקבלת חמישה כרטיסים (נספח 2).

« מחליטים מי הקבוצה הראשונה, ומי השנייה בתור.

« הקבוצה הראשונה מקריאה את המקרה שלדעתה לא קשור אליה, ועל שתי הקבוצות האחרות להתחרות ביניהן ולהציע מחיר שתמורתן הן מוכנות לקנות את המקרה (יש לומר לחניכים שלפעמים גם אם המקרה לא שייך לקבוצה שלהם, כדאי להם לחשוב ולקנות אותו כדי שהקבוצות המתחרות לא ינצחו). לאחר מכן מקריאה הקבוצה השנייה את המקרה שלה וכך הלאה.

« המנצחת היא הקבוצה שיש בידיה ארבעה מקרים שמתאימים לקטגוריה שלה.

*** אופציה לקבוצה עם מספר חניכים קטן:**

« מניחים בפני החניכים את שלוש הקטגוריות (נספח 3), ומחלקים לכל חניך סוכריות באופן שווה וארבעה כרטיסים.

« מחליטים מי החניך הראשון שקורא את המקרה שיש לו ביד, מי השני וכך הלאה.

« החניך הראשון קורא את המקרה שיש לו ממנו כפול, שעליו הוא יכול לוותר.

« שאר החניכים צריכים להציע מחירים ולקנות את המקרה הזה מן החניך.

« הסוכריות עוברות לבעל הכרטיס.

« עוברים לחניך השני, והוא מקריא את המקרה שאותו הוא יכול למכור וכך הלאה.

« המנצח הוא החניך שהשיג ראשון שלושה סוגי מקרים שונים, לפי הקטגוריות שהצגנו.

- מבקשים מהחניך המנצח, ולאחר מכן משאר החניכים, כל אחד בתורו, לחוות דעה על אחד מן המקרים שנמצאים בידם, ולומר מה לא עשו הילדים כראוי ומה הם היו עושים אחרת כדי להתנהג במידת הענווה. מזכירים לחניכים את דברי ההקדמה של האורחות צדיקים, שבמידה הענווה אין להתקמץ.

- מסכמים: ראינו שלאדם יש תפקיד בעולם שלשמו הוא נברא ועל כך אנו מודים בכל בוקר. מתוך הבנה זו של השליחות בעולם, על האדם להתבטל לפני הקב"ה ולסמוך עליו ממש בעיניים עצומות.

בחלק השני ניסינו להסביר את המושג יראת שמים ואיך צריך להתנהג בפני אדם מכובד, כל שכן לפני הקב"ה. שתי ההבנות הללו, הראשונה - שיש קשר ביני ובין הקב"ה, כי הוא זה שנותן לי את הכוחות לפעול בעולם, והשנייה - שהאדם הוא יצור קטן בעל שליחות במערכת הגדולה של העולם, מביאות את האדם לידי ענווה.

כפי שקראנו בהקדמה לאורחות צדיקים, אין להתקמץ ברכישת מידת הענווה, וכפי שראינו במשחק, החניך שניצח הוא החניך שלא חסך בסוכריות וקנה את כל המקרים שקשורים לענווה ומתוכם למדנו מה היא מידת הענווה - איך מתנהגים אלו שלא נוהגים במידה זו - הילדים שבסיפורים, ואיך אנחנו, חניכי התנועה, צריכים להתנהג.

* למדריך: אפשר לדרבן את החניכים ולבקש מהם לתת רעיון למשימה שהם מוכנים לקחת על עצמם מתוך אחד הנושאים שעסקנו בהם.

אם הם מתקשים לחשוב על רעיונות בעצמם, להלן כמה רעיונות: אפשר להחליט שמהיום אנחנו אוספים את כל האשפה שנמצאת ברחבי הסניף וכך שומרים על סביבה נקייה יותר, או להחליט שמהיום והלאה מקשיבים יותר להורים, למורים ולמדריכים, כי הם יותר מבוגרים. אפשרות נוספת היא להחליט שמהיום והלאה אנחנו יותר עוזרים זה לזה בקבוצה ויותר מכבדים את דעתו של האחר, ועוד ועוד דוגמאות רבות.

יש מידה שצריך להשתמש בה ברוב המקומות,

ויש מידה שצריך להשתמש בה מעט.

וזה דומה לעושה תבשיל, וצריך ירק ובשר ומים ומלח
ופלפלין,

וכל אלו המינים צריך ליקח מכל אחד כשיעור: מזה
מעט ומזה הרבה.

אם ימעט הבשר - יהיה רזה,

אם ירבה מלח - לא יהיה נאכל מחמת מלחו.

וכן כולם: אם ימעט במה שצריך הרבה,

וירבה במה שצריך מעט - יהא המאכל מקולקל.

אבל הבקי, אשר ייקח מכל אחד משקל הראוי,

אז יהא המאכל ערב ומתוק לאוכליו.

וכעניין הזה במידות: יש מידות שצריך ליקח מהן מרובה,

כגון הענווה והבושת ודומיהן,

ויש מידות שצריך ליקח מהן מעט,

כגון הגאווה והעזות והאכזריות.

לכן בהיות האדם שוקל בפלס המאזניים ליקח מכל

מידה שיעורה,

לא יפחת ולא יוסיף - בזה יגיע לתכלית הטובה.

(מתוך ההקדמה ל'אורחות צדיקים')

<p>נועה נוסעת באוטובוס למחנה. היא מתיישבת על כיסא ומניחה על ברכיה את התיק שלה. המושב לידה מתפנה. היא מניחה את התיק במושב הפנוי ויורדת בתחנה הבאה. נוסע שרוצה להתיישב במקום שהתפנה מגלה שריפוד המושב מלוכלך.</p>	<p>שמוליק הולך הביתה. שמוליק פוגש את יוסי ושניהם הולכים לכיוון הסניף. שמוליק ויוסי מתאמנים בקליעה לגג הסניף. מעל הגג תלוי פנס. האבן פוגעת בפנס והוא נשבר. הרסיסים מתפזרים ככביש.</p>
<p>שבת סניפית מתקיימת באזור המרכז. מיליון חניכים מגיעים לשבת. כולם נהנים, חבל על הזמן. שמשון ויובב מחפשים חוויות מיוחדות. במוצאי השבת מתברר שכמה מיטות שבורות וכמה מראות סדוקות.</p>	<p>ברחבת גן העיר ערוגת פרחים מטופחת. החבר'ה משחקים בכדור על המדרכה. הכדור נופל ומתגלגל לערוגת הפרחים. הם רצים אחרי הכדור. מטיילים שמגיעים לגן הציבורי מגלים שהיו פרחים בגן.</p>

<p>אבא אומר לדני לא לנסוע באופניים החשמליים בלי קסדה. דני יוצא מהבית ושוכח את הקסדה. במקום לחזור ולקחת את הקסדה, דני מחליט לרכוב על האופניים בלי הקסדה. דני נופל ומקבל מכה חזקה בראשו.</p>	<p>סוף סוף יש נייר טואלט בשירותים. רותי וחני לוקחות מן הנייר כדי לקנח את האף. הן לוקחות כמות גדולה מאוד של נייר, ואת מה שנשאר משאירות על הכיור שמלא במים. כל גליל הנייר נרטב ואי אפשר להשתמש בו שוב.</p>
<p>המורה אמרה לשמעון להכין את שיעורי הבית, כי שיעורי הבית יעזרו לו להצליח במבחן. שמעון לא הכין את שיעורי הבית, קיבל עונש מהמורה ונכשל במבחן.</p>	<p>אמא אמרה לשרה לא להניח את אגרטל הפרחים בקצה השולחן. שרה טענה שבקצה השולחן רואים יותר טוב את הפרחים היפים. יוני, האח הקטן, עבר ליד השולחן ונתן לו בעיטה. אגרטל הפרחים נפל ונשבר.</p>

<p>השומר בקניון הזהיר את הילדים שלא לרוץ. הילדים לא הקשיבו וזלזלו בשומר המבוגר. כשהגיעו לחנות הממתקים, אחד הילדים נפל וקיבל מכה חזקה ברגל.</p>	<p>המוכר במכולת אמר לרפי לשמור היטב על העודף. רפי הכניס את העודף לכיס והלך לשחק כדורגל. כשהגיע לבית חיפש בכיס כדי למצוא את הכסף, וגילה שכל הכסף אבד.</p>
<p>יקיר יודע להציג, ולכן בחודש ארגון הוא משגע את המדריך שייתן לו את התפקיד הראשי. יקיר כבר הציג בתפקיד הראשי בשנתיים האחרונות, ואינו מוכן לוותר לאביתר בטענה שאין יותר טוב ממנו.</p>	<p>יובל טוב בחשבון. רפי מתקשה מאוד באחד מהתרגילים, ולכן מבקש את עזרתו של יובל. יובל מסרב לעזור לו, ואומר לו שזה בעיה שלו שהוא לא מבין כלום בחשבון.</p>

שני יודעת לצייר יפה.
כשביקשו ממנה לצייר את
הקיר של הקבוצה,
שני לא הפסיקה להשוויץ
בפני כל החברות
שהיא זו שציירה את הקיר
ואין יותר טובה ממנה.

נריה אוהב לשחק כדורגל.
אחיו הקטן רוצה לבוא איתו
למשחק עם החברים.
נריה מסרב ואומר לו שהוא
ילד קטן,
ולא יודע כלל לשחק כדורגל.

רחל יודעת לרקוד טוב מאוד,
ולכן ביקשה מהמדריכה שאת
התנועות של מופע הדגלנות
היא תמציא.
המדריכה סירבה לתת לרחל
את התפקיד.
רחל לא הגיעה יותר לסניף.

תנועה והגדה

תנועה והיכרות

תנועה והתמסרות

